

XX a. pradžioje Tytuvėnai buvo nedidelis Raseinių apskrities miestelis su 700 gyventojų. Pirmojo pasaulinio karo metu, 1915 m. balandžio - birželio mėnesiais, Tytuvėnų apylinkėse vyko karo veiksmai. Per susišaudymus labai nukentėjo buvusios bernardinų bažnyčios ir vienuolyno statiniai, o traukdamiesi vokiečiai išsivežė du varpus. 1915 - 1917 m. vokiečiai šalia Tytuvėnų nutiesė geležinkelį Šiauliai Tauragė, kuriuo išvežė daug medienos, javų, gyvulių ir kitokio turto.

Tarpukariu, XX a. trečiajame-ketvirtajame dešimtmetyje, miestelis išaugo, jame gyveno apie 1300 gyventojų. Tada Tytuvėnuose jau buvo savivaldybė, paštas, pradžios mokykla, policijos nuovada, savanorių ugniagesių draugija, miškų urėdija, girininkija, smulkaus kredito bankelis, veikė žemės ūkio kooperatyvas, lentpjūvė, malūnas, elektros jėgainė, koklių gamykla, vilnų karšykla, amatininkų dirbtuvės, kelios parduotuvės, vaistinė. Miestelio ir apylinkių gyventojus gydė bendrosios praktikos gydytojai, dantistai, akušerė, veterinarijos felčeris. Kultūrinę veiklą plėtojo pavasarininkų ir šaulių organizacijos. Šaulių būrys buvo bepradedęs statyti savo namus, tačiau darbas nutrūko dėl sovietinės okupacijos. Tarpukario Lietuvoje Tytuvėnai garsėjo kaip vasarvietė. Kas vasarą čia suvažiuodavo apie 500 poilsiautojų. Jų laukdami vietos gyventojai nuolat gražino miestelį: prekyvietė priešais bažnyčią buvo paversta parku, o prekiavimui skirta vieta iškelta į miestelio pakraštį, išgrįstos gatvės, nutiesti šaligatviai, šalikelės apsodintos medžiais, stengtasi, kad miestelyje būtų švaru, tvarkinga. Miestelio augimą ir klestėjimą nutraukė sovietinė okupacija. Dėl 1940 - 1952 m. sovietinės valdžios trėmimų smarkiai sumažėjo gyventojų skaičius. Iš Tytuvėnų geležinkelio stoties į Sibirą buvo išvežti ūkininkai, inteligentijos atstovai. Pokario metais apylinkėse vyko rezistencinės kovos, žuvo daug vietos gyventojų. Pasibaigus represijoms, miestelis ėmė atsigauti. XX a. šeštojo dešimtmečio pabaigoje - septintojo pradžioje įsteigta vidurinė mokykla, žemės ūkio technikumai, ligoninė, įkurta durpių įmonė.

Durpių įmonė

Už 5 km nuo Tytuvėnų yra tyruliu plynalstė. Ji, užima 2511 ha plotą, siekia Užpelkius ir Rekyvą. XX a. šeštajame dešimtmetyje plynraistėje buvo aptiktas durpyno klodas ir 1959 m. įkurta Tytuvėnų durpių įmonė. Jos steigėjas ir pirmasis direktorius Povilas Jokužis įmonei vadovavo iki 1965 m. Jam vadovaujant buvo pastatytas durpyno darbuotojų gyvenamasis rajonas, remonto dirbtuvės, katilinė, kontora. Durpyno vadovo iniciatyva miestelyje iškilo naujasis vidurinės mokyklos pastatas, į gamybos barus buvo nutiesti keliai ir siaurojo geležinkelio atšakos. XX a. pabaigoje, prasidėjus privatizacijai, durpyno įmonė buvo suskaidyta. Centrinė dalis pa vadinta „Sphagnum“, jai ėmė vadovauti S. Baleišis. Šalia jos įsikūrė dar trys įmonės atšakos: „Bakulama“, „Evolventė“ ir „Tyremda“. „Bakulama“ gamina bei eksportuoja durpių produkciją, „Tyremda“ specializuojasi mašinų ir įrenginių gamyboje, „Evolventė“ konstruoja ir gamina nestandartinius žemės ūkio, durpių perdirbimo, medienos apdorojimo įrenginius.

Profesinio rengimo centras

Viešoji įstaiga „Kelmės profesinio rengimo centras (Tytuvėnų skyrius)“ savo veiklos metus skaičiuoja nuo 1959 m. rugsėjo 1-osios, kai mokymo institucija, kuri vadinosi Tytuvėnų žemės ūkio technikum, pradėjo rengti 60 žemės ūkio specialistų. Į tuometinį technikumą buvo priimta 30 agronomais ir 30 zootechnikais pasiryžusių tapti moksleivių. Įdomu, kad pirmosios 1964 m. laidos 23 agronomai ir 22 zootechnikai išvyko dirbti į Kelmės ir Raseinių rajonų ūkius. 1959 m. technikumui atiduotas Lietuvos komunistų partijos Tytuvėnų rajono komiteto pastatas. Jame įsikūrė klasės, mergaičių bendrabutis, valgykla. Po metų bendrabučiui pritaikytos buvusio vienuolyno patalpos. Pirmuoju direktoriumi paskirtas iš Tytuvėnų valsčiaus pedagogų kolektyvą sudarė keturios dėstytojos: Emilija Digrevičienė (chemijos ir rusų kalbos), Viktorija Mickuvienė (matematikos ir žemdirbystės), Ona Bakaitienė (lietuvių ir vokiečių kalbų, istorijos), Zofija Juzeliūnienė (botanikos ir fizikos). Joms talkino du antraeiles pareigas turėję pedagogai: Vladas Gužauskas (fizinio lavinimo) ir Vladas Čekanauskas (žemės gyvulių anatomijos). Technikumo finansus tvarkė buhalteris Juozas Vaitkevičius, ūkio dalies vedėjas buvo Bronius Cižauskas, kasininkas - Pranas Rimša, sekretorė — Eugenija Sulskienė.

Naujas Tytuvėnų žemės ūkio technikum raidos tarpsnis skaičiuojamas nuo 1974 - 1975 mokslo metų, kai netoli Tytuvėnų, Budraičių kaime, buvo pastatytas naujas modernus kompleksas. Jį sudarė mokymo korpusas su dviem penkiaaukščiais mergaičių ir berniukų bendrabučiais, valgykla, aktų ir sporto salėmis. Greta pastatyti keturi gyvenamieji namai, katilinė, pirtis. Per porą metų šalia technikum rūmų iškilo pradžios mokykla, vaikų darželis, parduotuvė, medicinos punktas, plaukymo baseinas, mokomojo ūkio administracijos pastatas, įrengtas stadionas. Naujame Budraičių kaimo komplekse buvo sudarytos tikrai geros sąlygos aukštos kvalifikacijos žemės ūkio specialistams rengti. 1975 m. sausio 11d. buvo iškilmingai švenčiamas technikum įkūrimo 15 - os metų jubiliejus ir naujųjų rūmų atidarymas. Persikėlus į Budraičių kaimą, prie technikum mokomojo ūkio buvo prijungtas „Artojo“ kolūkis, o 1976 - 1977 m. pastatytas 400 vietų melžiamų karvių kompleksas, pradėti rengti daržininkystės, sodininkystės, miškininkystės ir žemdirbystės skyriai. Tai sudarė dar palankesnes sąlygas būsimų zootechnikų ir agronomų mokymui. Auktiškių kaimo kilęs ir mokslus Raseinių žemės ūkio mokykloje baigęs Rapolas Slivinskas. Jis technikumui vadovavo iki 1962 m.

1981 m. Lietuvos SSR žemės ūkio ministeri-jos ir Lietuvos SSR valstybinio profesinio mokymo įstatymų kaita lėmė, kad nuo tų pačių metų birželio 1 d. Tytuvėnų žemės ūkio technikum buvo performuotas į profesinę technikos mokyklą, pavadintą Tytuvėnų 28 - aja vidurine kaimo profesine technikos mokykla. Ši reorganizacija mokyklai nebuvo itin palanki. Nebetiko ankstesnė mokytojų kvalifikacija: daugeliui jų, turėjusių plataus profilio žemės ūkio specialisto kvalifikaciją, reikėjo pradėti dirbti siaurą gamybos mokymo meistro darbą. Buvo išdraskyta ilgai

formuota, agronomams ir zootechnikams rengti tikusi mokymo bazė. Daugelis mokymo priemonių buvo atiduotos kitiems technikams arba, kaip prisimena čia dirbę dėstytojai, tiesiog išmestos į šiukšlyną. Nuo 1981 m. rugsėjo 1 d. moksleiviai galėjo pasirinkti vieną iš trijų naujų specialybių: plataus profilio traktorininko - mašinisto, melžiamų karvių priežiūros operatoriaus, sodininko - daržininko. Šia linkme formuojant mokyklą, mokymo tikslams per porą metų buvo įgyta traktorių, kombainų ir automobilių, įrengti naujų specialybių kabinetai, išplėsti sodininkystei ir daržininkystei reikalingi sklypai.

Po 1981 m. reformos Tytuvėnų žemės ūkio mokyklos darbo kryptis ilgainiui nusistovėjo, tačiau mokyklos pavadinimas keitėsi dar keletą kartų: Tytuvėnų 28 - oji vidurinė kaimo profesinė technikos mokykla, Tytuvėnų 88 - oji vidurinė profesinė technikos mokykla, 88 - oji vidurinė profesinė technikos mokykla, Tytuvėnų profesinė technikos mokykla. Nuo 1990 m. sausio 1 dienos — Tytuvėnų žemės ūkio mokykla. 1992 m. sausio 30 d. iškilmingų šv. Mišių metu pašventinta mokyklos vėliava. Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę ir kintant rinkos ekonomikai, Tytuvėnų žemės ūkio mokyklos vadovybei ėmė aiškėti, kad teks dar ne kartą imtis reorganizacijos. Nuo 1993 m. mokykloje pradėta rengti bitininkus, žemės ūkio technikos mechanikus. Vidurinį išsilavinimą turinčios merginos priimamos įgyti namų ūkio ekonomijų specialybės. Nuo 1996 m. rengiami ūkio namų ūkio meistrai, o nuo 1998 m. - biuro komersantai.

2000 - 2001 mokslo metus mokykla pradėjo jau kaip Kelmės profesinio rengimo centras (Tytuvėnų skyrius), o nuo 2003 m. rugsėjo 1 d. - Viešoji įstaiga „Kelmės profesinio rengimo centras (Tytuvėnų skyrius)". Naujai pasivadinusioje mokykloje nuo 2001 m. pradėti rengti transporto komersantai (IV pakopa), technikos priežiūros verslo darbuotojai (III pakopa) ir floristai (III pakopa). Šiuo metu Kelmės profesinio rengimo centre (Tytuvėnų skyriuje) mokoma trijų III pakopos ir dviejų IV pakopos specialybių. Čia rengiami kaimo turizmo darbuotojai (III — pradėti mokyti nuo 2003 09 01), technikos priežiūros verslo darbuotojai (III - nuo 2001 09 01), auklės (III - 2004 09 01), biuro komersantai (IV - nuo 1998 09 01), automechanikai (IV - 2004 09 01). Nuo Tytuvėnų žemės ūkio technikumų įsikūrimo iki dabartinės mokymo įstaigos direktoriaus pareigas ėjo garbūs vyrai: Rapolas Slivinskas (1959-1962), Bonifacas Jagminas (1962-1965), Stasys Petravičius (1965-1969), Ipolitas Kazlauskas (1969-1981; 1991-1992; 1993-2000), Antanas Račas (1981-1990), Eugenijus Pelenis (1990-1991), Vytautas Šimkūnas (1992-1993). Nuo 2000 m. rugsėjo 1 d. mokyklai vadovauja Antanas Levickas.

Biblioteka

XVII - XIX a. knygų gausa garsėjo Tytuvėnų bernardinų biblioteka. XIX a. viduryje vienuolyną panaikinus, iki pat amžiaus pabaigos dvasininkams ir vietiniams šviesuoliams pavyko išsaugoti didžiąją dalį vertingo knygų rinkinio. Tyrinėtoja Jolita Liškevičienė nustatė, kad šiandien

Tytuvėnų bernardinų bibliotekos likučių esama Vilniaus universiteto, Lietuvos mokslų akademijos ir Nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekose. Keletą šimtmečių trukusi vienuolių bernardinų šviečiamoji veikla Tytuvėnuose įdiegė vietos gyventojams didžiulę pagarbą mokslui ir spausdintam žodžiui.

Dabartinė Tytuvėnų miesto biblioteka įsteigta 1945 m., tuomet ji vadinosi Tytuvėnų rajonine biblioteka. Pirmoji vedėja Adelė Juzikytė - Šimkienė bibliotekai iš Raseinių parvežė 200 knygų. Nuo 1956 m. rugpjūčio Tytuvėnų bibliotekoje pradėjo dirbti Vilniaus kultūros švietimo technikumą baigusi specialistė Eugenija Rutkauskaitė. Prie tuometinės miesto bibliotekos veikė ir vaikų biblioteka, kurios knygų fondas 1961 m. perduotas mokyklai. Po poros metų, 1963 - aisiais, miesto bibliotekoje vėl įsteigtas vaikų literatūros skyrius.

1977 m. Tytuvėnų miesto biblioteka tapo Kelmės centrinės (vėliau — Kelmės Žemaitės 1 šosios) bibliotekos filialu. 1988 m. šis Tytuvėnų kultūros židinys įsikūrė dabartinėse patalpose Šiluvos g. 3. Nuo pat įsikūrimo knygų rinkinyje po Tytuvėnus keliavo ne kartą, nes bibliotekos adresas keitėsi net keturis kartus. 1945 m. įsikūrė Šiluvos gatvės 12 - ajame name, vėliau buvo perkelta kitur ir jos adresas buvo Basanavičiaus g. 38, Maironio g. 12, kol galiausiai XX a. devintajame dešimtmetyje įsirengė patalpas minėtame Šiluvos gatvės 3 - iame name. Per 61-erius Tytuvėnų miesto bibliotekos gyvavimo metus čia triūsė visas būrys savo darbu; atsidavusių žmonių. Be jau minėtų A. Juzikytės - Šimkienės ir E. Rutkutės, aktyviausios ilgametės bibliotekininkės buvo B. Mickevičiūtė. B. Juškienė, Alfonse Nyparaitė - Mačiulienė. Emilija Strodomskytė - Barkauskienė, Nijolė Česnauskienė, Stasė Baniienė. Nuo 1959 iki 1997 m. bibliotekai vadovavo energinga ir iniciatyvi vedėja Irena Varanavičiūtė - Gudauskienė. Dabar bibliotekoje darbuojasi Zita Deikutė (Suaugusių skyriaus vedėja) ir Elena Račienė (Vaikų skyriaus vedėja).

Šiandieninėje bibliotekoje, 2005 m. duomenimis, skaitytojai gali naudotis 19 214 egzempliorių fondu, kurį sudaro knygos ir periodiniai leidiniai. 2002 m. aljansas „Langas į ateitį“ bibliotekoje įsteigė viešąjį interneto centrą, kuriame yra kompiuteriai, turintys prieigą prie interneto. Kaip teigia patys tytuvėniškiai, šiandieninė biblioteka yra vietinis informacijos, švietimo ir kultūros centras, teikiantis vartotojams universalios pobūdžio informaciją. Čia kaupiami kraštotyros fondą nuolat papildantys dokumentai ir publikacijos apie Tytuvėnų praeitį ir dabartį, žymius žmones, gamtą. Bibliotekoje rengiamos parodos valstybinėms, tautiškomis šventėms, žymių žmonių jubiliejams paminėti. Vaikams organizuojami įvairūs susitikimai, konkursai, viktorinos, popietės. Rengiamos dailės studijos „Paletė“ (vad. Danguolė Žukauskienė) ir fotostudijos „Focus“ (vad. V. Lukonas) darbų parodos. Prie bibliotekos veikia tautodailininkų ir literatų klubas „Austėja“.

Ligoninė

Netoli Tytuvėnų esančiame Pagryžuvio dvaro ansamblyje 1948 m. atidaryta ligoninė. Pirmąją ligoninės vyriausiąją gydytoją paskirta chirurgė Zofija Gontarskienė, seselėmis dirbo Teodora Nitienė, Antanina Ceplinskaitė, Adelė Jašins Keraitė. Po poros metų ligoninę perkelti į Tytuvėnus, o Pagryžuvio dvare airdinti tuberkuliozės sanatoriją, kurioje vieniem galėjo gydytis arti šimto žmonių. Miesto ligoninei paskirtos patalpos Miškininkų gatvėje prie Giliaus ežero. Tam pastatui sudegus, Tytuvėnų gydymo įstaiga buvo perkelta į miestelio centrą netoli stoties. Žemės ūkio technikumui išsikėlus į Budraičių kaimą, 1981 m. ligoninei buvo pritaikytas senasis mokyklos pastatas J. Basanavičiaus gatvėje. Jame ligoninė įsikūrusi ir šiandien.

Kurį laiką Tytuvėnų ligoninėje veikė gimdymo ir vaikų skyrius. Apie 1984 m. šie skyriai perkelti į Kelmę. Nuo ligoninės įsikūrimo jai vadovavo gydytojai: Zofija Gontarskienė, M. Jotautaitė, Algirdas Vaičėnas, Česlovas Gutauskas, Vytautas Gustas. Nuo 1980 m. iki dabar ligoninei vadovauja Jonas Daujotis. Šiandien Tytuvėnuose, Maironio g. 2 - ajame name, veikia ambulatorija, o J. Basanavičiaus g. 4 - ajame name įsikūrusios palaikomojo gydymo ir slaugos ligoninė bei pirminės sveikatos priežiūros centras.

Tytuvėnų regioninis parkas

Nuo 1997 m. veikia dar vienas urėdijos padalinys — 1992 m. įsteigtas Tytuvėnų regioninis parkas. Jis apima 6 ežerus (Bridvaišio, Giliaus, Apušio, Gauštvinio, Miškinių, Gomertos), miškų ir pelkių masyvus, draustinius, nuo 1960 m. saugomus Tytuvėnų Šilą (unikalų sengirės relikta), Užpelkių miško zoologijos draustinį. Urėdijos teritorijoje yra botaninis-zoologinis ir Kražių Medžiokalnio botaninis draustinis. Regioninio parko veiklos tikslas — išsaugoti bendrą gamtinę ir kultūrinę aplinką, į kurią patenka ir du garsūs Žemaitijos miesteliai — Tytuvėnai ir Šiluva. Regioninis parkas, užimantis 10 571 ha plotą, driekiasi per Kelmės ir Raseinių rajonus. Parko parengtuose vadovuose ir planuose rekomenduojama aplankyti apie 30 unikalių gamtos, istorijos ir dailės paminklų. Siūloma susipažinti su šio krašto augmenija ir gyvūnija, įkopti į piliakalnius, užsukti į Svč. Mergelės Marijos apsireiškimu garsėjančią Šiluvą, aplankyti Tytuvėnų bernardinų vienuolyno ansamblį. Šiuo metu Tytuvėnų regioniniame parke sėkmingai tvarkosi nedidelis penkių entuziastingų žmonių kolektyvas, kuriems vadovauja Vytautas Stonys.

Miškų urėdija

1920 m. įkurta Tytuvėnų girininkija priklausė Raseinių miškų urėdijai. Pirmuoju girininku buvo paskirtas Kazys Ambrazaitis. Tytuvėnų miškų urėdija įsteigta 1929 m. birželio 15 d. Ji apėmė 17 500 ha plotą, turėjo 4 girininkijas: Kražių, Lyduvėnų, Šiluvos ir Tytuvėnų. 1934 m. dar įsteigta Kelmės girininkija, o 1935 m. - Užpelkių. Pirmasis urėdas buvo Justinas Starkus, jo pavaduotojas - Karolis Jurevičius. Pokario metais Tytuvėnų miškų urėdija buvo dažnai pertvarkoma ir reorganizuojama. Iki 11 išaugo girininkijų skaičius. 1945 m. urėdija pavadinta Raseinių miško pramonės ūkiu, 1947 m. — Tytuvėnų miškų ūkiu. 1952 m. šis miškų ūkis buvo panaikintas, o miškai priskirti aplinkiniams ūkiams. 1959 m. sausio 1 d. Tytuvėnų miškų ūkis buvo atkurtas ir jam priskirtos 8 girininkijos. Atkurto Tytuvėnų miškų ūkio direktoriumi paskirtas Henrikas Bronislovas Juzeliūnas. 1990 m. sugražintas ir Tytuvėnų miškų urėdijos pavadinimas. 1999 m., švenčiant urėdijos 70 m. jubiliejų, jai priklausė 30 900 ha plotas, apėmęs Kelmės, Raseinių, Radviliškio rajonus. Urėdijoje yra 9 girininkijos: Dubysos, Kelmės, Kražių, Lyduvėnų, Pakražančio, Šiluvos, Tytuvėnų, Užpelkio ir Užvenčio. Urėdijos miškai smarkiai nukentėjo nuo 1993 m. audrų, kai buvo išvartyta ir išlaužyta 160 000 ktm miškų, o vėliau audrų sudarkytus ir sausos vasaros nualintus eglynus nusiaubė žievėgraužiai. Eglynams atsodinti urėdijoje buvo išplėstas daigynų ir medelynų ūkis. Urėdija ne tik kerta ir atkuria miškus. Ten, kur mėgsta lankytis žmonės, įrengiamos poilsio vietos. Kasmet padaliniuose vyksta rekreacinių įrenginių apžiūros. Įrengti Bulavėnų ir Gauštvinio ežero kempingai. Urėdijoje veikia miško muziejus, kurio ekspozicijoje daug vertingos vietos gamtą apibūdinančios medžiagos. Šiandieniniam urėdijos kolektyvui vadovauja urėdas Svajūnas Vaitekūnas.

Tytuvėnai ypač atgijo 1990 m. atkūrus Lietuvos nepriklausomybę. Pradėjo steigti privačios parduotuvės, kavinės, dauguma valstybinių įmonių tapo akcinėmis bendrovėmis, stipriausias iš jų ėmė prekiauti su Vakarų Europos šalimis. 1995 m. tytuvėniško Tado Kalasausko lėšomis Tytuvėnų skverelyje pastatytas poeto Maironio biustas, bažnyčios šventoriuje - paminklas genocido aukoms atminti. XXI a. pradžioje to paties T. Kalasausko lėšomis prie vidurinės mokyklos pastatytas paminklas pirmajai lietuviškai knygai. Mokyklos sieną papuošė garsių tytuvėniškių poeto Antano Rimvydžio, dailininko Stepono Varašiaus, pradinės mokyklos mokytojo Bronislovo Sarapo ir medicinos profesoriaus Emilijaus Andriulio atminimo lentos.

2006 m. duomenimis, Tytuvėnuose gyvena apie 2850 gyventojų. Jų gerovę ir užsiėmimus lemia svarbiausių mieste veikiančių įmonių ir įstaigų veikla. 1990 m. kovo 11 d. atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, Lietuvos miestuose ir miesteliuose ėmė veikti nauji savivaldos organai, pakeitę sovietiniais metais buvusius Darbo žmonių deputatų tarybų vykdomuosius komitetus. 1990 m. balandžio 4 d. nustojo funkcionuoti Tytuvėnų miesto vykdomasis komitetas ir pradėjo veikti Tytuvėnų miesto merija. Meru išrinktas Gintautas Barčauskas, jo pavaduotoja — Emilija Barkauskienė, kuri 1994 m. vasario mėnesį tapo mere. 1995 m. keičiant Lietuvos miestų savivaldos tvarką, merijas pakeitė seniūnijos. Tų metų gegužės mėnesį įsteigta Tytuvėnų miesto seniūnija, pavaldi Kelmės rajono savivaldybės administracijai. Seniūnijai vadovauti vėl išrinkta E. Barkauskienė miesto gerove rūpinosi iki 2000 m. Ją pakeitęs Romas Cerkauskas seniūnijai vadovauja iki šiol, rūpindamasis tiek socialiniu, tiek ir kultūriniu tytuvėniškių gyvenimu.

Per 16 nepriklausomos Lietuvos metų Tytuvėnuose susiformavo gražios kultūrinės tradicijos. Miesto gyventojai, be įvairių asmeninių, profesinių, kalendorinių švenčių, rengia kasmetinius tradicinius bendruomenės susiėjimus, kurie sujungia itin gausų žmonių būrį. Pavasarį mėgstamos ir spalvingai švenčiamos Užgavėnės, vasaros pradžioje, pirmą birželio šeštadienį, vyksta linksma „Tytuvos“ šventė, kurioje pasirodo geriausi vietos kolektyvai. 2006 m. birželį jau 20 - ą kartą skambės „Tytuvos“ atidarymą skelbiantys muzikos garsai. Kasmet rugsėjo pirmą sekmadienį, Didžiųjų Šiluvos atleidų metu, vyksta Vilties ir padėkos eisena iš Tytuvėnų į Šiluvą. Šiaulių filharmonijos iniciatyva 2004 m. pradėti rengti tarptautiniai Tytuvėnų vasaros festivaliai. Birželio - rugsėjo mėnesiais į Tytuvėnus sukviečiami garsūs įvairių Europos valstybių ir Lietuvos dainininkai ir muzikantai. Festivalio metu koncertai vyksta Tytuvėnų vienuolyno ansamblyje ir apylinkės dvarų kompleksuose. Tytuvėnų miesto bendruomenė iš savo tarpo kasmet renka metų filantropą ir savanorį. 2005 m. Šį apdovanojimą gavo tytuvėniškiai atvirukų kolekcininkai Gabrielė ir Jurgis Určinskiai. Jų kolekcijoje maždaug 70 tūkstančių atvirukų, tarp kurių nemažai skirta Tytuvėnams. XXI a. pradžioje dailininkas Arvydas Každailis sukūrė Tytuvėnų miesto herbą, kurį 2002 m. rugpjūčio 19 d. patvirtino Lietuvos Respublikos Prezidentas.

Vidurinė mokykla

Tytuvėnų vidurinė mokykla įsteigta 1949 m., tačiau jos pirmtakais laikomos mokymo įstaigos, kurios datuojamos net XVII a. pradžia. Tuomet vaikai mokslus ėjo 1616 m. įsteigtoje parapijos mokykloje. 1736 m. prie bažnyčios pradėjo veikti mokykla bajorų vaikams. 1836 m. atidaryta vienaklasė pradinė mokykla, kuri 1874 m. peraugo į dviklasę, bet carinės valdžios įsaku joje imta dėstyti rusų kalba. 1861 m. vyskupo Motiejaus Valančiaus paliepimu Tytuvėnuose, kaip ir kitur, met joje mokėsi daugiau kaip tūkstantis mokinių ir dirbo beveik 50 pedagogų.

2005 - 2006 mokslo metais Tytuvėnų vidurinėje mokykloje 70 pedagogų kolektyvas mokė 656 moksleivius. 2006 m. vasarą išleista 57 - oji abiturientų laida. 2006 - 2007 mokslo metus Tytuvėnų vidurinės mokyklos kolektyvas tikisi pradėti jau turėdami gimnazijos statusą. Mokykla garsėja ne tik puikiais mokslo laimėjimais, bet ir kultūrine bei menine moksleivių ir mokytojų veikla. Nuo 1996 m. mokykloje veikia muzikos skyrius, kur mokoma dainavimo, fortepijono, pučiamųjų instrumentų, smuiko specialybių. 2005 m. prie muzikos skyriaus prijungtas dailės skyrius. Ypatinga meile dainai pasižymintys entuziastai jau ne vienerius metus pelno apdovanojimus rajono ir visos Lietuvos konkursuose. Mokinių choras, kuriam vadovauja Nijolė Astauskienė, ir estradinis ansamblis „Stulpas“, vadovaujamas Rimanto Levicko, dainomis džiugina ne tik Tytuvėnų gyventojus, bet savo meistriškumą demonstruoja rajono ir visos respublikos mastu. Tytuvėnų vidurinė mokykla rengia kasmetinį Šiaulių apskrities dainų festivalį „Dainuoju gimtiesiems šilams“, skirtą E. Damaševičiaus atminimui. Jame kasmet laureatais tampa ir Tytuvėnų mokyklos moksleiviai. Jiems sekasi ir Kelmės rajone organizuojamame

festivalyje „Vyturiai ir vyturėliai“. Almos Adamkienės paramos fondo projekte „Dainuokime kartu“ dalyvauja moksleiviai Tautvyde Čekanauskaitė ir Justas Levickas. Jie koncertuoja visuose didžiuosiuose Lietuvos miestuose, dalyvauja televizijos laidose. Mokytojų dainų ansamblis „Darna“, 2006 m. vasarį šventęs 5 metų jubiliejų (vad. Rita Čekanauskienė), 2005 m. už geriausią debiutą laimėjo garbingą respublikinio „Aukso paukštės“ konkurso prizą. Tytuvėnų vidurinei mokyklai nuo jos įsikūrimo vadovavo: Marius Jovaiša (1949), Bukauskas (1949-1950), Petras Želvys (1950-1951), Rasilas (1951-1952), Marija Vyšniauskaitė – Jasiulienė (1952-1953), Kazimieras Balčiūnas (1954-1988), Rimas Varpiotas (1989-1999), Vanda Leskauskienė (1999-2003). Nuo 2004 m. sausio 26 d. mokyklai vadovauja Irma Stankuvienė.